

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU**

50-413 Wrocław, ul. Walońska 3-5
tel.(071)344 65 87, (071)34 05 920, fax (071)34 05 922
e-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR 61-33/08/ZR

Wrocław, 15 października 2008 r.

DECYZJA RWR 53/2008

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. *w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. z 2007 r., nr 134 poz. 939 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko **Wioletcie Borkowskiej zam. w Legnicy, prowadzącej Przedszkole Niepubliczne „Tęczowy Zakątek” w Legnicy przy ul. S.I.Witkiewicza 4,**

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
po uprawdopodobnieniu stosowania przez tego przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1) ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, polegających na zamieszczeniu we wzorcach umownych oznaczonych nazwami:

1. „Statut Przedszkola Niepublicznego „Tęczowy Zakątek” zapisu § 8 ust.7: „Skreślenia z listy dzieci zapisanych dokonuje dyrektor na podstawie zaległości czesnego za 1 miesiąc (...);”;
2. „Umowa Nr ... o opiekę wychowawczo-dydaktyczną” zapisu § 4 zd.5 „Za każdy dzień zwłoki pobierane są odsetki w wysokości 1 zł”;

które są postanowieniami umownymi wpisanymi na podstawie art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone,

i przyjęciu przez wymienionego przedsiębiorcę **zobowiązania do zaniechania tych działań** poprzez usunięcie z ww. wzorców umownych wymienionych postanowień;

nakłada się obowiązek wykonania tego zobowiązania **do dnia 31 października 2008 r.** poprzez wprowadzenie ww. zmian do obowiązującego wzorca umowy oraz poinformowania wszystkich Rodziców/Opiekunów korzystających z usług Przedszkola Niepublicznego „Tęczowy Zakątek” w Legnicy o wprowadzonych zmianach (dotyczy to także dotychczasowych klientów z którymi umowa jest przedłużana bez podpisywania nowej umowy).

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. *w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. z 2007 r., nr 134 poz. 939)

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

nakłada się na Wioletę Borkowską prowadzącą Przedszkole Niepubliczne „Tęczowy Zakątek” w Legnicy **obowiązek złożenia sprawozdania** o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania do dnia **10 listopada 2008 r.**

UZASADNIENIE

W związku z działaniami Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów [zw. dalej także Prezesem Urzędu] związanymi z kontrolą wzorców umownych stosowanych przez przedszkola niepubliczne, wrocławska Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeprowadziła czynności kontrolne dotyczące działalności m.in. przedsiębiorcy Wiolety Borkowskiej prowadzącej Przedszkole Niepubliczne „Tęczowy Zakątek” w Legnicy, Prezes Urzędu w toku postępowania wyjaśniającego wstępnie ustalił, iż działalność przedsiębiorcy może odbywać się z naruszeniem przepisów prawa uzasadniającym wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z tym - Postanowieniem nr 123/2008 z dnia 25 kwietnia 2008 r. - Prezes Urzędu, wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez wymienionego przedsiębiorcę, praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której stanowi art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1) ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) [zw. dalej także ustawą *o ochronie (...)*] polegających na zamieszczeniu we wzorcach umownych oznaczonych nazwami:

- „**Statut Przedszkola Niepublicznego „Tęczowy Zakątek”** zapisu § 8 ust.7: „*Skreślenia z listy dzieci zapisanych dokonuje dyrektor na podstawie zaległości czesnego za 1 miesiąc (...)*”;

- „**Umowa Nr ... o opiekę wychowawczo-dydaktyczną**” zapisu § 4 zd.5 „*Za każdy dzień zwłoki pobierane są odsetki w wysokości 1 zł*”;

które są postanowieniami umownymi wpisanymi na podstawie art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Ponadto — zgodnie z punktem 2. Postanowienia nr 123/2008 — Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów materiały (19 kart) uzyskane podczas wymienionego wyżej postępowania wyjaśniającego (nr sygn. RWR 403-2/08/ZR).

(dowód: karta 1-2)

I. Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

1. Uczestnik postępowania:

System oświaty w Polsce obejmuje – zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* (tj. Dz.U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm) – przedszkola, które mogą być zarówno placówkami publicznymi, jak i niepublicznymi (art. 5 ust. 1 ww. ustawy). Jak wynika wprost z preambuły do wymienionej ustawy o systemie oświaty, „*oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa*”. Świadczenie przez przedszkola edukacji w ramach systemu oświaty jest zatem usługą o charakterze użyteczności publicznej, co potwierdza również wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5 lutego 2003 r., sygn. akt XVII Ama 36/02, w uzasadnieniu którego Sąd stwierdza m. in., iż przedmiotem działania szkoły niepublicznej są usługi o charakterze użyteczności publicznej, tj. edukacja. Status przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów potwierdza również w odniesieniu do osób prawnych organizujących lub świadczących usługi o charakterze użyteczności publicznej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r., sygn. akt III SK 22/04.

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu

przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. *o swobodzie działalności gospodarczej* (Dz.U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095), a także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Uczestnik postępowania – Wioletta Borkowska zam. w Legnicy, jako osoba fizyczna świadcząca usługi edukacyjne o charakterze użyteczności publicznej, jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 lit. a) ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą Przedszkole Niepubliczne „Tęczowy Zakątek” w Legnicy, polegającą na prowadzeniu niepublicznego przedszkola na podstawie wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Prezydenta Miasta Legnicy. (dowód: karta 4).

2. Zasady działania Przedszkola Niepublicznego „Tęczowy Zakątek” w Legnicy określono w opracowanym przez przedsiębiorcę Statucie Przedszkola Niepublicznego „Tęczowy Zakątek” [zw. dalej Statutem], w którym zamieszczono m.in. postanowienia regulujące wzajemne prawa i obowiązki: prowadzącego Przedszkole i jego pracowników, a także konsumentów korzystających z usług Przedszkola. W Statucie zamieszczono także następujące postanowienie dotyczące uprawnień przedsiębiorcy w zakresie możliwości rozwiązania umowy, tj. § 8 ust.7: „*Skreślenia z listy dzieci zapisanych dokonuje dyrektor na podstawie zaległości czesnego za 1 miesiąc (...)*”. (dowód: karta 7-21)

Ponadto, w związku z prowadzoną działalnością w wyżej wymienionym zakresie przedsiębiorca stosuje w obrocie z konsumentami wzorzec umowy pn. „Umowa nr .. o opiekę wychowawczo-dydaktyczną” [zw. dalej Umową] który zawiera m.in. postanowienie § 4 zd.5 „*Za każdy dzień zwłoki pobierane są odsetki w wysokości 1 zł*”. (dowód: karta 22)

3. W Rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zamieszczono m.in. następujące klauzule:

- poz. 1028: „Opóźnienie uiszczenia należnej wg umowy zapłaty powyżej trzech miesięcy, może powodować rozwiązanie umowy w trybie natychmiastowym z tym, że Użytkownik ma obowiązek niezwłocznego uiszczenia należnej Operatorowi zapłaty liczonej od dnia jej wymagalności. Reaktywacja usługi związana jest z ponownym pobraniem opłaty instalacyjnej”;
- poz.1350: „Towarzystwo może również odstąpić od niniejszej umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku, gdy Partycypant opóźni się powyżej 14 dni z wpłatą: a) którejkolwiek z rat określonych w par. 2 pkt. 3; b) dopłaty wynikającej z par. 2 pkt. 4; c) odsetek określonych w par. 2 pkt. 7”;
- poz. 791: „W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki”;
- poz. 1016: „W przypadku nie wywiązywania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty”;
- poz.1247: „Nałożenie kary za zwłokę w dokonywaniu opłat następuje w sytuacji przekraczania określonych w par. 4 p. 2 terminach; wysokość naliczonych odsetek odpowiada wysokości 1,00 PLN za każdy dzień zwłoki”.

4. W trakcie postępowania przedsiębiorca w pismach z 15 maja 2008 r., uznał zarzuty zawarte w Postanowieniu Nr 123/2008 oraz przedstawił nowe, zmienione teksty wzorców umownych

z których usunięto postanowienia zakwestionowane Prezesa Urzędu – odpowiednio § 8 ust.7 Statutu oraz § 4 zd.5 Umowy.
(dowód: karta 23-24, 29-37)

II. Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zagrożenie interesu publicznoprawnego.

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy *o ochronie (...)* jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami korzystającymi z usług Przedszkola Niepublicznego „Tęczowy Zakątek” w Legnicy. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy - naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie *o ochronie (...)*.

Przesłanki naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W ramach niniejszego postępowania postawiono przedsiębiorcy zarzut stosowania niezgodnej z prawem praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na zamieszczeniu we wzorcach umownych pn. Statut Przedszkola Niepublicznego „Tęczowy Zakątek” w Legnicy, oraz Umowa Nr ... o opiekę wychowawczo-dydaktyczną” zapisów, które są postanowieniami umownymi wpisanymi na podstawie art. 479⁴⁵ *Kodeksu postępowania cywilnego* do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Art. 24 ust. 1 ustawy *o ochronie (...)* stanowi, iż „*Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów*”, natomiast art. 24 ust. 2 określa, iż „*Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego. (...)*”.

Przedmiotem niniejszego postępowania jest wykazanie, że zakwestionowane przez Prezesa Urzędu zapisy Statutu i Umowy stosowanych przez Wioletę Borkowską zam. w Legnicy, prowadzącą Przedszkole Niepubliczne „Tęczowy Zakątek” w Legnicy, przy zawieraniu umów dotyczących sprawowania opieki nad dzieckiem, są tożsame z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnymi wyrokami Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ *Kodeksu postępowania cywilnego*, m.in. pod pozycjami: 1028, 1350, 791, 1016 i 1247. Tak więc, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- 1. bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interes konsumentów,**
- 2. ww. działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.**

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają ochronie przed działaniami przedsiębiorców, które są sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych a

także sprzeczne z zasadami współzycia społecznego i dobrymi obyczajami.

Jak wspomniano wyżej, zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1) ustawy *o ochronie (...)*, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ *Kodeksu postępowania cywilnego*.

Należy w tym miejscu wskazać, iż wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. **Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ — 479⁴⁵ *k.p.c.*) dokonuje się niezależnie od tego, czy postanowienia wzorca były, czy też nie były zastosowane przy konkretnej umowie.** Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ *k.p.c.* rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 *k.p.c.* Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy **elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego**. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) *stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)*”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) *praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a u.ok.ik. [obecnie art. 24] obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przedstawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a u.ok.ik. znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)*”.

Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej i stąd niedozwolone będą także takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Ad 1.

a) postanowienie przyznające przedsiębiorcy prawo do jednostronnego rozwiązania umowy bez uprzedniego wezwania do spełnienia świadczenia

W orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwestionowano również postanowienia wzorców umów, na mocy których umowa zostaje rozwiązana ze skutkiem natychmiastowym bez obowiązku wcześniejszego powiadomienia konsumenta w sytuacji np. opóźnienia się klienta z zapłatą świadczenia lub na skutek innych zdarzeń (np. wydłużona nieobecność na kursie / zajęciach). Przykładowo, wydając wyrok z dnia 31.10.2007 r. w sprawie uznania za niedozwolone ww. postanowienia wpisane do Rejestru pod poz. 1350

(sygn. akt XVII Amc 90/07) o treści: „*Towarzystwo może również odstąpić od niniejszej umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku, gdy Partycypant opóźni się powyżej 14 dni z wpłatą: a) którejkolwiek z rat określonych w par. 2 pkt. 3; b) dopłaty wynikającej z par. 2 pkt. 4; c) odsetek określonych w par. 2 pkt. 7*”, Sąd podzielił przedstawione w pozwie stanowisko Prezesa Urzędu, że w umowach o charakterze wzajemnym, odstąpienie przez przedsiębiorcę od umowy bez uprzedniego wezwania konsumenta do spełnienia świadczenia jest sprzeczne z art. 491 k.c., który stanowi, że jeżeli jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania z zagrożeniem, że w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Chociaż powyższy przepis posiada charakter dyspozytywny, to jednak jego treść jest powszechnie stosowana w obrocie gospodarczym i stanowi jeden z jego dobrych obyczajów (art. 385¹ § 1 k.c.).

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał tego typu postanowienia za niedozwolone, niezależnie od charakteru działalności przedsiębiorcy. Jako przykład można podać cytowane wyżej klauzule z Rejestru wpisane pod poz. 1028 (dot. wzorca umowy operatora / dostawcy Internetu), czy z poz. 850 (dot. wzorca umowy szkoły prywatnej). W uzasadnieniu do innego wyroku, odnoszącego się do postanowienia z Rejestru z poz. 956 o treści: „*Bezskuteczny upływ terminu uiszczenia raty czesnego uznaje się za wyrażenie woli rezygnacji ze studiów, jeżeli zaległa rata nie została uiszczona w ciągu czternastu dni od dnia upływu terminu uiszczenia. Rezygnacja wywołuje skutek piętnastego dnia po upływie terminu uiszczenia raty*” (sygn. akt XVII Amc 115/05), Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdził, że „*Postanowienia zakładające, iż brak raty opłaty za studia jest równoznaczne z rezygnacją ze studiów uznać należy za sprzeczne z art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 385³ pkt 9 k.c. jako nadmiernie rygorystyczne i uprawniające pozwaną do zastosowania wobec konsumenta wprost tak dotkliwej sankcji za nieuiszczenie opłaty w terminie jaką jest skreślenie z listy studentów, niepoprzedzone wezwaniem do zapłaty. Założenie, iż brak opłaty uznaje się za wyrażenie woli rezygnacji ze studiów oznacza przyznanie szkole uprawnienia do dokonywania wiążącej interpretacji umowy, poprzez przyjęcie, iż każde zaniechanie studenta w dokonaniu opłaty jest równoznaczne z wolą rezygnacji ze studiów.*”

W opinii Prezesa Urzędu zakwestionowane postanowienie § 8 ust.7 Statutu przewiduje rozwiązanie umowy (tj. skreślenie dziecka z listy wychowanków) bez wezwania konsumenta do spełnienia świadczenia w określonym terminie pod rygorem rozwiązania umowy w przypadku zalegania z płatnością za 1 miesiąc (tj. za jeden okres rozliczeniowy). Tak więc pomimo różnic w sformułowaniu treści, postanowienia te wywołują te same skutki prawne co przytoczone wyżej postanowienia z Rejestru a w związku z tym są tożsame z cytowanymi wyżej klauzulami niedozwolonymi.

b) postanowienie zastrzegające nadmiernie wygórowane odsetki z tytułu nieterminowych wpłat

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zakwestionował postanowienia wzorców umów, które przyznawały przedsiębiorcy nakładanie na konsumenta odsetek za niedopełnienie terminowości wpłat rat, w wysokości znacznie przewyższającej stawkę maksymalną określoną w stosownych przepisach kodeksu cywilnego. Zgodnie z art. 359 § 2¹-2³ k.c., maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne. Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać ww. przepisów o odsetkach maksymalnych, także w razie dokonania wyboru prawa obcego. W przeciwnym razie w takim przypadku stosuje się ww. przepisy kodeksu cywilnego. W związku z tym, takie postanowienia umowne Sąd uznał za sprzeczne z dobrymi obyczajami (art. 385¹ § 1 k.c.) oraz z art. 385³ pkt 17 k.c. zgodnie z którym za niedozwolone postanowienie umowne,

uważa się w szczególności to, które nakłada na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego. Przykładem tego są ww. postanowienia wpisane do Rejestru pod poz. 791, 1016 i 1247.

W opinii Prezesa Urzędu zakwestionowane postanowienie § § 4 zd.5 Umowy, przewidujące karę umowną w wysokości 1 zł za każdy dzień zwłoki po upływie terminu płatności (wyznaczonego na 4 dzień każdego miesiąca) wywołuje identyczne skutki dla konsumenta jak wskazane wyżej postanowienia wpisane do Rejestru, tj. przewiduje odsetki umowne z tytułu opóźnienia płatności na znacznie wyższym poziomie, niż przewidziane w ustawie odsetki maksymalne. Na dzień 1.10.2008 r. stopa kredytu lombardowego opublikowanego przez NBP wynosi 7,50%. Tym samym odsetki za czynności nie powinny przekraczać 30% w skali roku.

W badanym przypadku z tytułu opóźnienia w zapłacie czesnego naliczane są odsetki karne wynoszące 1 zł za każdy dzień zwłoki. W dostarczonych wzorcach umownych wysokość czesnego została określona w wysokości 350 zł miesięcznie. Podana w umowie kara w kwocie 1 zł stanowi odpowiednio 0,29 % czesnego za każdy dzień opóźnienia w spełnieniu świadczenia. W skali roku odsetki wynoszą więc ponad 105 % a więc 3,5-krotnie przewyższają odsetki maksymalne. Biorąc pod uwagę powyższe przedmiotowe odsetki naliczane z tytułu opóźnienia w zapłacie czesnego, należy uznać za rażąco wygórowane, ponieważ są one znacznie wyższe od stawki maksymalnej.

W związku z powyższym, mimo pewnych różnic w sformułowaniu treści postanowienia umowne § 4 zd.5 Umowy należy uznać za tożsame z ww. klauzulami Rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone na podstawie wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Mając powyższe na względzie, Prezes Urzędu uznał, iż wskazane zapisy umowne mieszczą się w hipotezach wymienionych klauzul wpisanych do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone:

- treść § 8 ust.7 Statutu - w klauzulach z poz. 1028 i 1350;
- treść § 4 zd.5 Umowy - w klauzulach z poz. 791, 1016 i 1247.

Ad 2.

W myśl art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o *ochronie* (...) stosowanie postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Mówiąc o „zbiorowym interesie konsumentów” należy zaznaczyć, iż ustawa o *ochronie* (...) nie podaje jego definicji, wskazując jednak w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy.

W niniejszej sprawie bez wątplenia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów, wszystkich konsumentów będących klientami przedsiębiorcy, jak i potencjalnych zainteresowanych, którzy mogą zawrzeć z nim umowę w zakresie sprawowania opieki nad dzieckiem. Należy mieć na uwadze, iż z uwagi na specyfikę działalności prowadzonej przez przedsiębiorcę, krąg klientów z którymi w kolejnych okresach zawierane są przedmiotowe umowy, w każdym roku „przedszkolnym” jest inny.

Tak więc, w rozpatrywanym stanie faktycznym zachowanie nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych klientów przedsiębiorcy.

Reasumując, skoro wykazano powyżej, iż kwestionowane zapisy wzorców umownych są tożsame z klauzulami wpisanymi do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i narusza interesy konsumentów – będących klientami przedsiębiorcy, to posługiwanie się nim w obrocie konsumenckim uznać należy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust.2 pkt 1) ustawy o ochronie (...).

Zgodnie z art. 28 ustawy *o ochronie (...)*, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu – że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 tej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. Taka sytuacja zachodzi w niniejszej sprawie.

Wioletta Borkowska, prowadząca Przedszkole Niepubliczne „Tęczowy Zakątek” w Legnicy, zobowiązała się do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia wzmiankowanemu naruszeniu poprzez zmianę postanowień umownych, naruszających przepisy art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1) ustawy *o ochronie (...)*, oraz przedstawiła projekt tych zmian (patrz pkt 4 ustalonego stanu faktycznego, str. 3-4 decyzji). Analizując ww. projekt Prezes Urzędu uznał, iż nie zawiera on już zapisów mogących godzić w zbiorowe interesy konsumentów. Należy jednak wskazać, iż przez wprowadzenie zmian zaakceptowanych przez Prezesa Urzędu, rozumie się nie tylko stosowanie nowych tekstów wzorców przy nowo podpisywanych umowach, ale również ich zmianę w aktualnie obowiązujących umowach, co oznacza konieczność aneksowania wszystkich umów istniejących w obrocie, bądź przynajmniej podjęcia przez przedsiębiorcę udokumentowanych działań zmierzających do zmiany wcześniej zawartych umów, polegających na przedstawieniu wszystkim kontrahentom stosownych aneksów.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w pkt I sentencji decyzji.

Stosownie do art. 28 ust. 3 ustawy *o ochronie (...)* Prezes Urzędu nakłada na Wioletę Borkowską prowadzącą Przedszkole Niepubliczne „Tęczowy Zakątek” w Legnicy, obowiązek złożenia w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań.

W związku z tym, należało orzec jak w pkt II sentencji decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust 1 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, w związku art. 479²⁸ § 2 *k.p.c.*, od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury we Wrocławiu.

Z up. Prezesa UOKiK
Elżbieta Kołodziej
Wicedyrektor UOKiK Del. Wrocław